

ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ: ОГЛЯД СИТУАЦІЇ ЗА СІЧЕНЬ–ЧЕРВЕНЬ 2018 РОКУ

Із січня по червень 2018 року Представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні виявило та надало допомогу **582 особам, що постраждали від торгівлі людьми (ОПТЛ)** і зазнали трудової та сексуальної експлуатації у 23 країнах, зокрема в Україні.

Російська Федерація залишається основною **країною призначення** для торгівлі людьми з України: 57% випадків за шість місяців 2018 року (61% у 2017 р.). Друге місце посідають країни — члени Європейського Союзу, звідки повернулися 23% постраждалих осіб (як і у 2017 р.). Із них понад 74% постраждали в Польщі, а решта 26% — в Італії, Німеччині, Швеції, Іспанії, Словенії, Нідерландах, Франції, Бельгії, Ірландії, Чехії, Данії та Великій Британії. Інші країни призначення у 2018 році: Туреччина, ОАЕ, Ізраїль, Казахстан, Китай, Білорусь, Азербайджан та Республіка Корея. Відсоток осіб, які постраждали від внутрішньої торгівлі людьми, не змінився в порівнянні з 2017 роком: 12,5 % постраждалих зазнали експлуатації в межах України. Ці дані також включають 7 постраждалих від трудової експлуатації на територіях Донецької та Луганської областей, непідконтрольних Уряду України.

У 2018 році серед постраждалих осіб, які отримали допомогу, переважали **чоловіки** (59%). Більше ніж половина (52%) постраждалих — молоді люди **до 35 років**. Протягом першого півріччя 2018 р. Представництво МОМ в Україні виявило та надало допомогу 26 дітям, які постраждали від торгівлі людьми (у порівнянні з 19 в той самий період 2017 р.). Крім того, допомогу отримала 21 дитина з групи високого ризику щодо потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. Таке збільшення ідентифікації є наслідком цілеспрямованих зусиль і підвищення спроможностей державних установ та неурядових організацій щодо ідентифікації та надання допомоги дітям. Здебільшого діти, які отримали допомогу у 2018 р., зазнали експлуатації в Україні (70%), але також у Російській Федерації та Польщі. 53% дітей, які отримали допомогу від Представництва МОМ в Україні, — це хлопчики, 47% — дівчатка. Діти постраждали від торгівлі людьми в таких сферах як сексуальна експлуатація та використання в порнографії (11 випадків), трудова експлуатація (8 випадків, у тому числі три випадки використання в примусовому жебрацтві); дітей також експлуатували, залучаючи до злочинної діяльності (6 випадків). Одним із виявлених випадків торгівлі дітьми була спроба використання з метою трансплантації органів.

Більшість (84%) постраждалих, які були ідентифіковані у 2018 році, мають вищу або технічну освіту; 60% походять з обласних та районних центрів, що відображає загальне погіршення економічної ситуації в Україні. У більшості випадків **вербування** відбувалося на місцевому рівні через особистий контакт (78,7%), Інтернет (6%) та меншою мірою через місцеві газети, вуличні оголошення та агентства із працевлаштування. Крім того, у 2018 році Представництво МОМ виявило нову тенденцію — вербування в країнах призначення, особливо в державах — членах ЄС. Кількість випадків вербування через оголошення, розміщені приватними особами¹, зростає: 35 випадків у 2018 (6% від загальної кількості) в порівнянні з 25 випадками у 2017 (4,2% від загальної кількості). Більше того, у 2018 р. вперше за останні роки Представництво МОМ надало

¹ Приватні оголошення, розміщені на місцевих дошках оголошень, автобусних зупинках тощо.

допомогу постраждалим, яких було викрадено та використано в трудовій (два випадки) та сексуальній експлуатації (один випадок). Середня **тривалість експлуатації** становила два місяці, після чого постраждалим дозволяли залишити місце експлуатації або вони тікали.

Продовжуючи стабільну тенденцію минулих років, переважна більшість постраждалих від торгівлі людьми, яких було ідентифіковано у 2018 році, зазнали трудової експлуатації (84,6% у порівнянні з 90% у 2017), здебільшого у сферах будівництва, виробництва та сільського господарства.

Зусилля Уряду України з протидії торгівлі людьми

Усвідомлюючи підвищення ризиків торгівлі людьми та відповідні наслідки для населення, Уряд України продовжує виконувати взяті на себе зобов'язання та виділяти необхідні ресурси для покращення міжвідомчої співпраці та злагодженої відповіді на нові загрози у сфері торгівлі людьми.

Національному координатору заходів у сфері протидії торгівлі людьми (Міністерству соціальної політики України) вдалося досягти особливого успіху у виявленні осіб, які постраждали від торгівлі людьми, що привело до стабільного збільшення кількості наданих статусів ОПТЛ: 122 постраждалих отримали державну допомогу в першому півріччі 2018 року порівняно із 101 за той самий період 2017 року. Кількість кримінальних проваджень за торгівлю людьми, зареєстрованих Національною поліцією України, значно збільшилася за шість місяців 2018 року: 188 проваджень у порівнянні із 144 за січень—червень 2017 року. Проте кількість судових рішень у справах, пов'язаних з торгівлею людьми, залишається порівняно невеликою: 14 рішень у першому півріччі 2018 року порівняно з 23 рішеннями за весь 2017 рік.

Національний координатор узяв на себе провідну роль у гармонізації законодавства у сфері протидії торгівлі людьми в Україні з метою приведення його у відповідність із найкращими міжнародними практиками. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення протидії торгівлі людьми та захисту постраждалих осіб» у першому читанні було прийнято Верховною Радою в листопаді 2017 року, прийняття закону в цілому очікується наприкінці 2018 року. У разі прийняття зазначені зміни до законодавства запровадять механізм надання безоплатної правової допомоги постраждалим від торгівлі людьми, можливості для легального перебування та працевлаштування на території України для іноземців, які постраждали від торгівлі людьми, а також період рефлексії та обдумування (30 днів) щодо співпраці із правоохоронними органами України для постраждалих іноземців та осіб без громадянства.

Огляд міжнародних моніторингових механізмів

У червні 2018 року Державний департамент США оприлюднив щорічний Звіт про торгівлю людьми², залишивши Україну у Другій групі³ й принагідно зазначивши: «Уряд України продемонстрував покращення зусиль у сфері розслідування та судового розгляду злочинів торгівлі людьми, притягнення до відповідальності посадовців за участь у таких злочинах, підвищив рівень координації та навчання посадовців, а також ужив певних заходів для покращення роботи правоохоронних органів. Уряд також доклав зусиль до захисту

² Trafficking in Persons Report 2018, <https://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2018/index.htm>

³ Уряди країн, які не повністю відповідають мінімальним стандартам у сфері надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми, але докладають значних зусиль для приведення у відповідність з такими стандартами.

постраждалих від торгівлі людьми, підвищивши розмір матеріальної допомоги для постраждалих та розробляючи законодавство для захисту іноземних громадян»⁴. Звіт відзначив покращення зусиль Уряду України у сфері протидії торгівлі людьми, у тому числі «щодо розслідування та судового розгляду більшої кількості кримінальних справ, посилення міжвідомчої координації та залучення організацій громадянського суспільства, виявлення більшої кількості постраждалих, надання фінансової допомоги більшого розміру, відкриття додаткових центрів соціально-психологічної допомоги для постраждалих, а також збільшення обсягів навчання для державних службовців». Звіт також надав низку рекомендацій для подальшого покращення роботи Уряду у сфері протидії торгівлі людьми, зокрема в таких аспектах, як призначення адекватних покарань для злочинців, чітке визначення адміністративних механізмів та розподіл відповідальності надавачів послуг постраждалим у процесі децентралізації з метою забезпечення сталості механізму ідентифікації, перенаправлення та надання допомоги постраждалим. Необхідно також покращити моніторинг правоохоронними органами посередницьких фірм, які можуть бути залучені до незаконної діяльності, пов'язаної з експлуатацією. Крім того, Звіт надав рекомендації щодо виділення ресурсів, гармонізації законодавства та збільшення ефективності розслідування й судового розгляду злочинів торгівлі людьми.

Основні виклики та проблеми

- Стрімке зростання та виникнення нових груп ризику, недостатня кількість соціально-економічних альтернатив на противагу небезпечній міграції.
- Процеси децентралізації та проведення адміністративної реформи вимагають внесення змін до нормативної бази, що регулює роботу Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми (НМВ), з метою забезпечення відповідних фінансових та людських ресурсів для запобігання торгівлі людьми та захисту постраждалих на місцевому рівні.
- Роль Національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми має бути посилена для подальшого забезпечення координації між суб'єктами влади в реалізації національної політики у цій сфері. Для цього необхідно створити Офіс Національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми або подібну урядову структуру, уповноважену здійснювати нагляд та координувати виконання державної політики у сфері торгівлі людьми всіма суб'єктами на національному та місцевому рівнях.
- Необхідність проактивної ідентифікації постраждалих та покарання винних у торгівлі людьми з метою трудової експлуатації, включаючи випадки в межах країни.
- Необхідність механізмів проактивного виявлення постраждалих від торгівлі людьми серед дітей, які перебувають під опікою держави, і дітей вулиці та надання їм необхідної допомоги.
- Необхідність формалізувати статус громадських організацій у рамках НМВ та запровадити механізми, що дозволили б їм отримувати державне фінансування для протидії торгівлі людьми.
- Необхідна підтримка передання Медичного реабілітаційного центру МОМ у державну власність.

---

⁴ Там само.

- Необхідність активізації зусиль, що спрямовані на попередження торгівлі людьми серед груп ризику, уразливих до нових форм експлуатації (вербування з метою експлуатації в злочинній діяльності, експлуатація ВПО та колишніх учасників бойових дій).

Програма Представництва MOM в Україні з протидії торгівлі людьми

- Представництво MOM в Україні у сфері попередження торгівлі людьми та надання реінтеграційної допомоги постраждалим особам співпрацює з Урядом України, мережею з понад 30 громадських організацій та міжнародними партнерами з 1998 р.
- MOM підтримує **Національну гарячу лінію з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів 527**, що надає понад 20 тисяч консультацій щороку (www.527.org.ua).
- MOM співпрацює з правоохоронними органами, зокрема щодо **вдосконалення кримінального переслідування торгівлі людьми**, налагодження зв'язків із країнами транзиту та призначення, розбудови системи захисту свідків тощо.
- З 2000 року **14 687 осіб, які постраждали від торгівлі людьми, отримали** від Представництва MOM в Україні **реінтеграційну допомогу**, зокрема юридичну, медичну, психологічну, а також допомогу сім'ї, професійне навчання та інші види допомоги залежно від індивідуальних потреб. MOM підтримує роботу Медичного реабілітаційного центру, що надав безкоштовне комплексне медичне обслуговування 3 445 постраждалим особам з 2002 року. У рамках програми MOM зі зміцнення економічного потенціалу понад 1 000 реабілітованих постраждалих осіб заснували свої мікробізнеси, створивши сотні нових робочих місць та виплативши десятки тисяч гривень податків до місцевих бюджетів.
- MOM впроваджує різноманітні заходи з **попередження торгівлі людьми** серед уразливих груп населення: молоді, ВПО, безробітних, потенційних трудових мігрантів тощо, а також підтримує превентивну діяльність державних органів та громадських організацій, що працюють із групами ризику. Заходи з **підвищення обізнаності** населення щодо ризиків торгівлі людьми здійснюються, зокрема, через спеціалізований веб-сайт з протидії торгівлі людьми www.stoptrafficking.org
- У 2018 році MOM у партнерстві з Національним координатором у сфері протидії торгівлі людьми розпочали національну інформаційну кампанію «Небезпеку видно не одразу». Кампанія була розроблена у співпраці з Українською співачкою Джамалою, переможницею Євробачення–2016, яка стала Послом доброї волі з протидії торгівлі людьми Представництва MOM в Україні.

За подальшою інформацією, будь ласка, звертайтеся до

Координатора Програми протидії торгівлі людьми, п. Катерини АРДАНЬЯН:

kardanyan@iom.int

Менеджера MOM зі зв'язків із громадськістю, п. Варвари ЖЛУКТЕНКО:

vzhluktenko@iom.int, iomkievcomm@iom.int

Телефон Представництва MOM в Україні: +38 044 568 5015

Представництво MOM в Україні

Тел.: +38 044 568 50 15 – Факс: +38 044 568 50 16 – Електронна адреса: iomkiev@iom.int – Веб-сайт: www.iom.org.ua